

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og beredskapsministeren

Kommunene

Deres ref.

Vår ref.
15/197 - HMK

Dato
01.04.2016

Vedrørende beredskapsråd og vold i nære relasjoner/vold og seksuelle overgrep mot barn i et samfunnssikkerhetsperspektiv

Vold i nære relasjoner og vold og seksuelle overgrep mot barn og unge er alvorlig kriminalitet og et omfattende samfunnsproblem. Regjeringen prioriterer bekjempelsen av slik kriminalitet høyt. Vi arbeider kontinuerlig og systematisk for å forebygge denne volden, for å styrke utsattes rettssikkerhet og for at hjelpen de utsatte får, er kunnskapsbasert og godt koordinert.

Det fremgår av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap sin veiledning til forskrift om kommunal beredskapsplikt¹ at «*Samfunnssikkerhet* kan beskrives som den evne samfunnet har til å opprettholde viktige samfunnsfunksjoner og ivareta borgernes liv, helse og grunnleggende behov under ulike former for påkjenninger. Samfunnssikkerhetsbegrepet brukes bredt og dekker sikkerhet innenfor hele spekteret av utfordringer, fra begrensede hendelser via større krisesituasjoner som representerer omfattende fare for liv, helse, miljø og materielle verdier, til sikkerhetsutfordringer som truer nasjonens selvstendighet eller eksistens.» Slik vil vold i nære relasjoner/vold og seksuelle overgrep mot barn, komme inn under samfunnssikkerhetsforståelsen.

Vold i nære relasjoner og vold og seksuelle overgrep mot barn og unge, har store menneskelige kostnader. De helsemessige konsekvensene kan være alvorlige og potensielt livstruende. I tillegg til åpenbare fysiske skader, er det klar sammenheng mellom vold og psykisk og fysisk helse. Studier viser at seksuelle overgrep, fysisk mishandling og omsorgssvikt, har større betydning for psykisk helse enn andre belastende hendelser.

¹ Veiledning til forskrift om kommunal beredskapsplikt, DSB februar 2012

I tillegg har denne volden også store samfunnsøkonomiske kostnader. En samfunnsøkonomisk analyse fra 2012 beregner at vold i nære relasjoner koster det norske samfunnet mellom 4,5 og 6 milliarder kroner årlig. Den største kostnaden for samfunnet er tapt arbeidsfortjeneste som følge av at voldsutsatte helt eller delvis faller utenfor arbeidslivet. Ulike hjelpetilbud som barnevern og krisesentertilbud bidrar også til de store kostandene. Det ligger med andre ord et stort potensiale og et godt samfunnssikkerhetsarbeid i god forebygging og å komme inn med hjelpetiltak på et så tidlig tidspunkt som mulig.

Om kommunenes ansvar

Vold i nære relasjoner og vold og seksuelle overgrep mot barn forekommer i alle landets kommuner. Det kommunale tjenesteapparatet er pålagt et stort ansvar og er viktige aktører når det gjelder å forebygge og bekjempe slik vold. Blant annet er helsesøster- og skolehelsetjenesten, fastlege, legevakt, barnehage og skole, barnevern, NAV og krisesentertilbud viktige aktører når det gjelder å avdekke og følge opp utsatte i slike saker. Ofte er det behov for et samarbeid også med statlige eller frivillige aktører når vold avdekkes. Dette kan være politi, familievern, spesialisthelsetjenesten, NAV-stat, BUP, Statens barnehus, incestsentrene, behandlingstilbud som Alternativ til vold mv.

Vold i nære relasjoner og vold og seksuelle overgrep mot barn er trolig en av de mest komplekse utfordringene som det offentlige forebyggings- og problemløsningsapparatet står ovenfor. På grunn av det store antallet som rammes og de alvorlige konsekvensene den gjentagende volden har på kort og lang sikt, er det viktig at kommunens ledelse; lokalpolitikere, men også rådmenn og kommunalsjefer, forstår alvoret og tar et lederansvar.

Arbeidet må forankres på ledernivå slik at de som jobber i førstelinjen har klare retningslinjer for hvordan de skal agere. Skal vi lykkes i arbeidet med å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner og vold og seksuelle overgrep mot barn, er det av avgjørende betydning at dette temaet kommer på dagsorden i den øverste politiske og administrative ledelsen i kommunene og øvrige sentrale etater.

Alle kommuner må ha en beredskap når det gjelder å forebygge og avdekke vold i nære relasjoner og vold og seksuelle overgrep mot barn. Når vold avdekkes skal det kommunale tjenesteapparatet kunne bidra med riktig hjelp til rett tid og ha et godt samarbeid med aktører også utenfor de kommunale tjenestene.

Både gjennom barnelov, barnevernlov, lovverk knyttet til helsetjenester, sosialtjenestelov, krisesentertilbud mv. har kommunene oppgaver knyttet til barn og unges oppvekst og levekår og til bekjempelsen av vold i nære relasjoner. I de ulike lovene ligger det krav om samarbeid og samordning med andre sektorer og forvaltningsnivåer. En del av dette samarbeidet vil være å delta i den kommunale og

fylkeskommunale planleggingsvirksomheten og i de samarbeidsorganene som blir opprettet.

Om beredskapsplikt og beredskapsråd

Kommunene har et generelt og grunnleggende ansvar for ivaretagelse av befolkningens sikkerhet og trygghet innenfor sine geografiske områder. De fleste av landets kommuner har opprettet egne beredskapsråd for å ivareta krav som stilles til kommunens beredskapsplikt i henhold til lov og forskrift.

Beredskapsrådet er kommunens samarbeidsorgan i beredskapsspørsmål. Aktuelle tema for beredskapsrådene kan være; klargjøring av ansvars- og rolledeling, ROS-analyser, beredskapshensyn som vektlegges i forbindelse med regulerings- og kommuneplaner, kommunale beredskapsplaner og informasjon og aktiviteter som styrker samarbeidet på tvers av etats- og forvaltningsgrenser.

Det fremgår av formålsbestemmelsen til forskrift om kommunal beredskapsplikt, hjemlet i sivilbeskyttelsesloven §§ 14 og 15, at forskriften skal sikre at kommunen ivaretar befolkningens sikkerhet og trygghet, og skal arbeide på tvers av sektorer med sikte på å redusere risiko for tap av liv eller skade på helse, miljø og materielle verdier. Plikten omfatter kommunen som myndighet innenfor sitt geografiske område, som virksomhet og som pådriver overfor andre aktører (forskriften § 1).

Det fremgår av sivilbeskyttelsesloven § 14 at kommunen plikter å kartlegge hvilke uønskede hendelser som kan inntreffe i kommunen og utarbeide en helhetlig ROS-analyse som et resultat av dette arbeidet. Med utgangspunkt i ROS-analysen skal kommunen utarbeide en beredskapsplan (sivilbeskyttelsesloven § 15).

Videre framgår det av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) sin veiledning til forskrift om kommunal beredskapsplikt, at utgangspunktet for den helhetlige ROS-analysen «bør være de uønskede hendelser som gjennom sektoranalyser, og andre risiko- og sårbarhetsanalyser, viser seg å ha potensial eller karakter til å involvere kommunens ledelse eller andre sektorer». I DSBs veileder til helhetlig ROS-analyse i kommunen fremgår det under eksempler på uønskede hendelser som deles inn i naturhendelser, store ulykker og tilsiktede hendelser, at voldshandlinger er ett av områdene under tilsiktede hendelser som kan inngå i ROS-analysen.

Oppfordring til kommunene

Vold i nære relasjoner og vold og seksuelle overgrep mot barn er et sektorovergripende problem og et særlig temaområde som kommunen må sikre helhetlige tiltak overfor. Aktørene i beredskapsrådene vil være relevante aktører også når det gjelder dette temaområdet. Beredskapsrådene vil kunne kartlegge omfang, avdekke svakheter, tette huller i samarbeid, fylle på ved manglende kompetanse, forberede seg på aksjon når

uønskede hendelser skjer og sist, men ikke minst, forebygge gjennom systematisk og løpende samarbeid.

For å løfte arbeidet mot vold i nære relasjoner og vold og seksuelle overgrep mot barn til et strategisk høyt nivå, oppfordrer jeg alle kommuner til å ta i bruk beredskapsrådene for å håndtere vold i nære relasjoner og vold og seksuelle overgrep mot barn og unge. Dette vil blant annet innebære å gjennomføre ROS-analyser som skal bidra til å sette kommunen i stand til å utarbeide gode planer for hvordan slike saker kan forebygges, avdekkes og håndteres, inkludert heving av kompetanse hos kommunens ansatte og gode formelle rutiner for samarbeid mellom involverte aktører både i og utenfor kommunen.

Oppfølging i beredskapsråd må ses i sammenheng med de lovpålagte kravene til kommunene i Lov om kommunale krisesentertilbud, utarbeidelse og gjennomføring av lokale handlingsplaner, og samarbeid i Politiråd og SLT-ordningen.

Med vennlig hilsen

Anders Anundsen